

ISBN 978-80-970298-5-2

Slovenské združenie telesnej kultúry – Múzeum telesnej kultúry v SR

Viliam Karácsony

S batohom cez hory:

Z histórie

**turistických chát a útulní na Slovensku
do roku 1949**



Viliam Karácsony

**S batohom cez hory:
Z histórie**

**turistických chát a útulní na Slovensku
do roku 1949**



Neprátrím k turistom „profesionálom“. Ako mladší som však prechodil Malú i Veľkú Fatru, Roháče, Nízke i Vysoké Tatry a mnoho ráz som využil prístrešie turistických chát. Oceňoval som úsilie neznámych ľudí, ktorí tieto „obydlia“ budovali nie pre seba, ale pre tých, ktorí neskôr prichádzali, aby si tu oddýchli, prenocovali či našli útočisko pred nepohodou. Niektoré po čase zanikli, mnohé boli cez vojnu zničené, iné sa stali legendami.

Táto publikácia, ktorá si pripomína jedny i druhé, je zachytením história rozvoja turistiky na Slovensku, ale aj vzdaním pocty a spomienkou na tých, ktorí sa o ich vybudovanie zaslúžili. Čitateľ sa môže zoznámiť s osudmi 40 slovenských turistických chát a útulní v období do roku 1949, v čase, keď turistika bola určitým fenoménom kultúry. Dnes, keď sa pestuje televízna kultúra a víkendy trávime v nákupných centrách, je záslužné pripomenúť, aký význam hrala turistika v živote slovenskej spoločnosti v minulosti. Ako inšpirácia pre budúcnosť.

Bratislava, január 2010

Prof. Štefan Šlachta

I am not a “professional” tourist. In my youth, I used to hike all over the Lesser and Greater Fatra, Roháče and the Low and High Tatra Mountains, often using the tourist huts and cottages for shelter. I appreciated the effort of those strangers people who had built such dwellings not for themselves, but for those who came later to rest, spend a night or find refuge from discomfort. Some of these huts ceased to exist, some were destroyed during the war and others became legends.

This publication, which reminds us of both, is intended to present the historical development of tourism in Slovakia, and to salute and remember those who built them. Readers have a chance to become familiar with the fate of 40 Slovak tourist cottages and shelter huts up to 1949, at the time when tourism was a certain phenomenon of culture. Today, at the time of TV culture and weekends in shopping centres, it is worthwhile recalling what an important role tourism played in the life of Slovak society in the past. As an inspiration for the future.

Bratislava, 2010 January

Prof. Štefan Šlachta

Turistické chaty

Turistické chaty KČST. Je v nich nový zmysel života a svojráz stavby. Tam kdesi na horských hrebeňoch a výšinách, inde zas na úboči hôr alebo v údoliach, ale vždy sú na mieste, kde túžby turistov majú svoje oprávnené poslovacie ústredie. Nie je života bez prístrešia, nie je zdravého organizmu bez posily. Posila je zdrojom sily, sila organizmu je zdrojom útechy a duševného kludu. Klud je zdrojom spokojnosti a spokojnosť je zdrojom úprimného, zdravého veselia. Preto i naše chaty obopína dobrá nálada a veselosť. Kto nezažil, nepochopí. Kto nepoznal, neuverí. Chata nie je nám však cielením cesty. Je jej len ukazovateľom, je zásobárnou potrieb, hradom v letohrádkom na niekolko len sporých chvíľ, ktoré však v spomienke zvyšujú význam vykonanej túry a rozširujú obzory

spomienkových výhľadov. Či letného slnka žiarom, kvapkami dažda alebo za silného sneženia a treskutím mrazom kroky naše dospeli a stihli chaty prah, či nám cestou hotel horec v modri alebo oponník v žlti s bielobou sasaniek zdobil mokré lúky, chata pozdravená vždy našim jasotom. Ona vitaná, svojich hostí, pohostinne a po domácky, po našom!... Vycitujeme, že naše turistické chaty sú kúzla práce výsostnej. V ich základoch kotví bohatstvo našich národných ideí i bohatstvo spoločného nášho hmotného majetku. Odtiaľ vyviera naša spoločná starostlivosť o zdar výstavby chát i starostlosť o ich svedomité zachovanie. Turista je verným strážcom poriadku i bezpečnosti chát!

Časopis turistů, č.6-7, 1927



Názvy chát a útulkov

Pretože označenie turistických objektov KČST sa často zamieňa a i označovanie názvu chaty alebo útulne v mapách alebo v publikáciach nie je jednotné, bol schválený ústredným zastupiteľstvom 25. februára 1928 návrh ústredného výboru na tento výklad: Chatou sa rozumie hostinská živnosť v plnom rozsahu na základe hostinskéj koncesie a kde môže turista prenocoovať. – Útulňou sa roz-

ume turistický objekt, kde turista nájde prístrešie, môže v ňom prenocoovať, môže obdržať od nájomcu tiež občerstvenie, ale nemá právo občerstvenie požadovať. – Ochranná útulňa je chýba pre turistu, ktorá nemá nájomcu a ktorá slúži výhradne k prenocoaniu alebo k útulku pred nepohodou.

Časopis turistů, č.3, 1928

Z HISTÓRIE TURISTICKÝCH CHÁT A ÚTULNÍ NA SLOVENSKU

(do roku 1949)

Svýstavbou turistických útulní a chát na území Slovenska, sa začalo v 19. storočí, predovšetkým v oblasti Vysokých Tatier. Prvou chatou na slovenskej strane Tatier bola Rainerova chata (útulňa), ktorú roku 1863 postavil Johann Rainer na Starolesnianskej poľane. Chaty vznikali najskôr živelne, neskôr ich stavali aj nadšenci z Uhorského karpatského spolku založeného 10. augusta 1873 v Starom Smokovci. Po založení Uhorského turistického spolku, v Budapešti v roku 1891, sa postupne rozvinula výstavba chát aj v iných oblastiach Slovenska. Po vzniku Československa nastal rozmach turistiky a tým aj výstavby turistických chát a útulní.

Väčšina chát prešla do majetku Klubu československých turistov (KČST). Klub okrem udržiavania pôvodných chát a útulní význačne prispel aj k budovaniu nových turistických zariadení. V roku 1939 prevzal chaty do správy Klub slovenských turistov a lyžiarov (KSTL). Počas 2. svetovej vojny a najmä počas SNP bolo úplne zničených 56 turistických chát KSTL a 15 bolo ťažko poškodených. Hned po vojne KSTL investoval do obnovy chát nemalé prostriedky, len do konca roka 1946 to bolo 50 miliónov korún. V roku 1949 bol Klub slovenských turistov a lyžiarov začlenený do jednotnej telovýchovnej organizácie Sokol, pod ktorú prešiel aj celý jeho majetok.



FROM THE HISTORY OF CHALETS AND HUTS IN SLOVAKIA

(within the year 1950)

Building up of mountain chalets and huts started in the domain of Slovakia in 19th century, mainly in the region of the High Tatras. The first chalet in Slovakian part of the Tatras was the Rainer's chalet, built by Johann Rainer on the Starolesnianska Polana in 1863. At the beginning chalets were emerging only randomly, later on they were built by fans from the Hungarian Karpatian Society (founded 10.8.1873 in Stary Smokovec). After the foundation of the Hungarian Tourist Society (founded in Budapest in 1891) chalets and huts were built up also in other Slovakian regions. After the creation of the Czechoslovak republic (1918) a boom of tourism and redevelopment of chalets

and huts spread rapidly. The most of them were owned by the Czechoslovak Tourists Club. Except maintaining of old mountain properties ,the Club significantly contributed in construction of new tourist facilities. From 1939 all became a possession of the of the Slovak Tourists and Skiers Club (KSTL) . During the 2nd World War and especially during the Slovak National Uprising (1944) 56 KSTL chalets were destroyed completely and 15 were seriously damaged . After the war KSTL financially supported reconstructions of chalets. Until the end 1946 it was over 50 million CZK. In 1949 the KSTL and its properties were integrated to the sport and physical education organization Sokol.

RADY KLUBU ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ.

Správa chaty KČST.

Čl. 1.

Správa chaty, jež je v majetku Klubu československých turistů v Praze, může být z usnesení ústředního výboru svěřena odboru nebo župě až do odvolání.

2.

Výbor odboru (župy), tímto úkolem pověřený, zvolí svého člena (nebo činovníka), jenž vede osobně správu jménem odboru (župy) a ustanoví zároveň jeho zástupce pro případ zaneprázdnění.

Jména a povolání členů, pověřených správou chaty, oznámi odbor (župa) ústřednímu výboru, jemuž ovšem jest vyhrazeno, aby kdykoliv také svým zástupcem dal prohlédnutí celou chatu.

Ze správy odpovídá kromě správce i výbor odboru (župy).

3.

Okruh činnosti správce chaty obsahuje všeobecně péči o všecky záležitosti, jež obvykle správci budov náleží. Zejména jest povinen:

- Mít dohled a péči o řádné udržování vnější i vnitřku chaty, účelně užívání, bezpečnost a čistotu budovy s příslušenstvím a inventárem, dale dvora, terasy, přiležejší silnice, vodovodu, požárních hydrantů, větracích zařízení, osvětlení, hromosvodů a pod.;
- dohližeti na dodržování všech podmínek nájemní smlouvy, která v opise postoupena jest dozorčímu odboru (župě), zejména předpisů koncesních, požárních, platů veřejných daní a dávek nájemci přímo ukládaných, odběru a odprodeje účtenek KČST., pohlednic atd.;
- podávat návrhy na úpravy, opravy a změny k lepšemu využití budovy s příslušenstvím;
- po skončení letního nebo zimního turistického období podat ihned zprávu o stavu budovy a případných potřebách udržovacích, jakož i o práních a stížnostech, jež byly zapsány do knihy pamětní, prání nebo stížnosti, vyložených v chatě;
- zájmu KČST. jako vlastníka chaty.

4.

Správce ustanovený odborem (župou) musí být důkladně obeznámen se stavem veškerých částí spravované chaty, musí si tudíž v náležitém období a to zejména při převzetí správy, pak vždy při počátku a po ukončení sezony prohlédnuti všecky části budovy a všechny místnosti od sklepa po pády a stechu, všeck inventář a příslušenství zevrubně zkонтrolovati a prostřednictvím výboru odboru podat zprávu ústřednímu výboru o celkovém stavu, příp. oznámiti shledané závady a ihned navrhnuti jich odstranění. K tomu cíli nechť se správce dohodne s nájemcem o začátku a ukončení sezony, aby včas svou přehlídku mohl vykonati a případná prání nájemce vyslechnouti a tlumočiti.

5.

Správce jest povinen dohližeti na splnění předpisů policie zdravotní, cizinecké, bezpečnostní a požární. Zvláště na bezpečnost požární nutno klášti váhu pro stavební materiál budovy; nutno proto dbát pravidelného čištění komínů, udržování a opatření potřebného náčiní k hašení, udržování hydrantů a hromosvodů v bezvadném stavu a pozorného

zacházení s ohněm a hořlavými látkami. O řádné účinnosti hydrantů nechť se správce přesvědčí při každém svém návštěvě chaty.

Kdyby vznikl požár nebo nastala jiná živelná pohroma, jest správce povinen podat ihned telefonické nebo telegrafické oznámení a zároveň písemnou (doporučenou) zprávu ústřednímu výboru.

Správce nechť dohlíží na to, aby byly udržovány záchody v čistotě a kanalizace v pořádku, aby byly čištěny také odkapní žlaby a strouhy a pod.

6.

Správce je povinen zvláště dohlédnoti na to, aby před počátkem zimy — pokud toho poměry vyžadují — byla z vodovodního potrubí chaty vypuštěna veškerá voda a roury mrazem nepopraskaly, aby na záchodech případně byly odmontovány kamennové mísy, jež by se mrazem porušily. Nechť se to stane na náklad nájemce odborníkem — nejlépe firmou, jež vodovod zařizovala a zaručí se za bezvadné vypuštění vody. Voda z rour, vedoucích k hydrantům, musí však být po celý rok k disposici; proto toto potrubí budež před zimou řádně obloženo a zabezpečeno proti mrazům.

7.

opravy naprostě a neodkladně nutné, pokud k nim není zavázán nájemce smlouvou, zařídí správce sám z vlastního popudu a vyrozumí o tom zároveň ihned ústřední výbor a vyžádá si dodatečné schválení.

K nutným opravám na účet ústředního výboru, jež možno podniknouti bez předchozího schválení, patří výhradně opravy náhlých poruch na potrubí vodovodním a kanalizačním a na přívod elektrického proudu, ohrožují-li stavební stav chaty. Veškeré jiné opravy musí být předem písemně schváleny ústředním výborem, s jeho souhlasem zadány a prováděny, jinak příslušné účty nejsou ústředním výborem uznávány a propláceny.

Připomíná se, že nájemce je povinen hraditi náklady na běžné opravy, nepřevyšují-li peníz, který má podle smlouvy ročně na opravy vynaložiti, nebo alespoň na ně přispěti do výše oné částky, smlouvu stanovené.

8.

Správce je povinen — kromě snad jindy v roce nutných hlášení — každoročně po skončení letního a zimního období podat ústřednímu výboru prostřednictvím výboru odboru (župy) zprávu o stavu chaty a zároveň podat účet o vydání, která podle čl. 7. za opravy chaty vznikla, a připojením potvrzených účtů, výkazu a j. dokladů prokázati, v které dny v uplynulém roce chatu navštívil a v čem a jaké závady snad shledal. Zároveň s touto zprávou podá správce své návrhy pro příští rok.

9.

Funkce správce chaty jest čestnou a přísluší mu tudíž jen náhrada skutečných dopravních výloh (drahou nebo autobusem) s návštěvou chaty spojených.

Do okruhu působnosti správce nespadá však přímé zasahování do obchodní a provozní činnosti nájemce chaty. Závady v tomto směru snad shledané má oznámiti se svými případnými návrhy ústřednímu výboru, jenž další již sám zařídí po rozumu ustanovení nájemní smlouvy.

Správce postupuje výboru odboru (župy) opis všech důležitých zpráv týkajících se chaty, jež předkládá ústřednímu výboru.

Tento řád schválila valná hromada Klubu čs. turistů
dne 8. května 1932.

CHATA NA ČERGOVE



Okolo r. 1950



1933

In 1926 a temporary wooden shelter was built which burned out for unknown reasons in 1928. The Czechoslovak Tourists' Club shelter was erected on the initiative and from funds of the Prešov Branch of the Czechoslovak Tourists' Club in 1930. The lodge was constructed of stone with a wood and concrete roof. The costs including the interior furnishing amounted to 58,000 CSK. On the ground floor, there was a well-equipped kitchen, a lounge and a dormitory with 9 beds, with another dormitory with 9 beds on the first floor. The manager and keeper of the key was the shepherd Michal Starinský from Ambrušovce. In 1934 the Prešov Branch erected another two buildings on Čergov, a wooden structure with 4 rooms for tourists and farther away the manager's lodge. The manager lived here year-round and sold groceries but the tourists cooked for themselves. After the Second World War, in 1948-1949, a new, larger lodge was built.

V roku 1926 postavili na Čergove drevenú dočasné útulňu, ktorá z neznámych príčin v roku 1928 vyhorela. Novú útulňu KČST na Čergove, z vlastnej iniciatívy a prostriedkov postavil Odbor KČST v Prešove v roku 1930. Postavili ju zo skál, s drevo-betónovou strechou, vo výške asi 900 m. Stavba aj s celým inventárom stála asi 58 tisíc Kč. Začiatkom 30.-tych rokov 20. storočia patrila medzi najlepšie vybavené murované útulne na východnom Slovensku. Na prízemí mala kompletneú kuchyňu, salón a spálňu v jednej miestnosti s deviatimi lôžkami, na poschodí nočľaháreň tiež s deviatimi lôžkami. V núdzi v nej mohlo prenocovať aj 30 osôb. Správcom ako i opatrotvatom klúča chaty bol báčik Michal Starinský z Ambrušoviec, ktorý rúbal drevo, nosil vodu, zametal a prinášal mlieko a vajcia z dediny. V sezóne 1931-32 navštívilo chatu spolu 690 turistov. V roku 1934 postavil prešovský odbor na Čergove ďalšie dve budovy - drevenú budovu so 4 izbami pre turistov a v ústrani budovu správcu. Správca tu býval celý rok a predával len surové potraviny, turistom neveril. Po vojne v rokoch 1948-49 bola vybudovaná nová väčšia chata.



Stavba chaty, 10. 7. 1932



1935



1938

CHATA NA CHABENCI

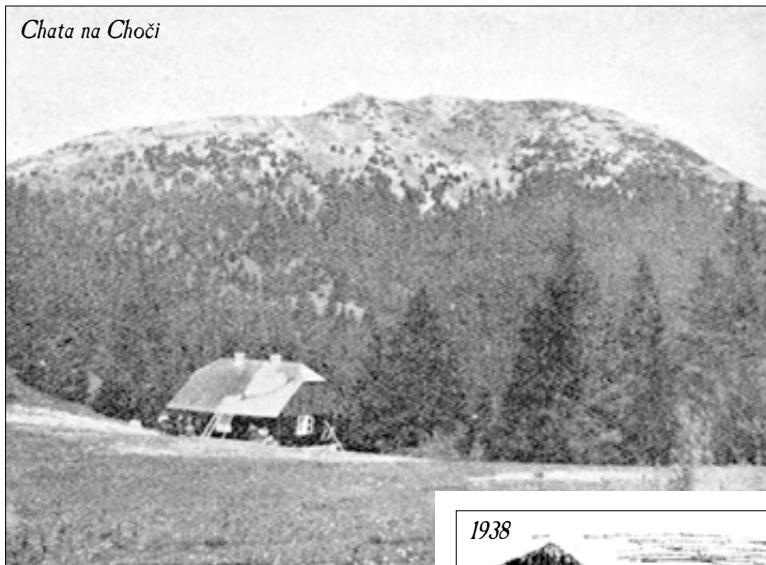
Pred slávnostným otvorením, 14. 8. 1932



Chatu postavili Stredoslovenská župa a Odbor KČST v Banskej Bystrici v roku 1932 pod juhozápadným hrebeňom Chabencu v Nízkych Tatrách vo výške 1737 m. Slávnostne bola otvorená 14. augusta 1932. Chatu postavili z dreva z dvoch veľkých maštalí, ktoré pôvodne stáli na jej mieste. Plán chaty vypracoval kapitán stavieb A. Svoboda z Banskej Bystrice. Stavbu chaty stála 70 tisíc Kč. Stavbu chaty za značne tažkých podmienok viedol staviteľ P. Mistrik z Predajnej. Pozostávala z veľkej nočľahárne, v ktorej boli dve oddelenia pričiní, z menšej nočľahárne so štyrmi poschodovými postelami a z dámskej nočľahárne s piatimi poschodovými postelami, celkovo so 40 lôžkami. Chata mala vodovod a umývárne. Malo celoročnú prevádzku, prvým správcom bol Kornel Sanko z Lopej. Vyhorela v roku 1939. Po 2. svetovej vojne bola postavená provizórna chata pre 20 návštevníkov, neskôr rozšírená na 50 lôžok.

The lodge was constructed jointly by the District of Central Slovakia and the Banska Bystrica Branch of the Czechoslovak Tourists' Club in 1932. The opening ceremony was held on 14 August 1932. The lodge was built of wood taken from two large barns that originally stood there. The construction cost 70,000 CSK. It had a larger and a smaller dormitory and a ladies' dormitory with a total of 40 beds. It operated year-round and its first manager was Kornel Sanko from Lopej. The lodge burned down in 1939. After the Second World War a temporary shelter for 20 peoples was constructed, later extended to 50 beds.

Chata na Choči



CHATA NA CHOČI

1938



The lodge on Choč was built by the Dolný Kubín Branch of the Czechoslovak Tourists' Club and the opening ceremony was held on 28 September 1924. The technical company of the 1. Mountain Regiment assisted in the construction, which was commenced on 24 June 1924. The lodge had three rooms with 20 beds. It was supervised in the summer months by the shepherd from Valská Dubová.

Myšlienka postaviť na Choči ochrannú útulňu vznikla už v roku 1923, uskutočnenie naražilo však na finančné prekážky. Chatu na Choč vybudoval Odbor KČST v Dolnom Kubíne. Pri stavbe, ktorá začala 24. júna 1924, pomáhalo technická rota 2. a 3. horského praporu 1. horského pluku pplk. Skálu. Tehly a dosky vynášali na vrchol vojaci, cement, vápno a šindľe somáre. Bola to namáhavá práca, ktorej sa zúčastnilo niekedy 300 – 500 osôb. Drevo na výstavbu darovali urbárnici z Jasenovej a Valaskej Dubovej. Celú výstavbu neúnavne viedol konatel vedúci sudca J. Kofroň. Miesto pre chatu bolo zvolené

na krytom sedle asi 250 metrov pod vrcholom Choča, sice bokom od obvyklých turistických chodníkov, avšak pred vetrom chránené, pri ktorom bola v blízkosti voda a dostatok palivového dreva. Za dva mesiace bola chata dokončená a slávnostne otvorená 28. septembra 1924. Slávnosť bola otvorená prejavom pplk. Skálu, ktorý odovzdal klúče do rúk predsedu dolnokubínskeho odboru KČST Dr. Smetanaya. Chata mala tri miestnosti s 20 lôžkami. Spravovaná bola vždy v letných mesiacoch bačom z Valaskej Dubovej. V roku 1929 vykázala Hviezdoslavova útulňa na Choči návštěvu 219 zapisaných turistov a 96 noclahov.

CHATA NA INOVCI

Prvá turistická útulňa na Inovci bola postavená začiatkom 20-tych rokov 20. storočia. Turistickú chatu na Inovci postavil Odbor KČST v Trenčíne v rokoch 1935 – 1936. Obrátená bola na juhovýchod, chránená proti severným vetrom. Chata bola drevená, postavená na kamenných základoch. Mala verandu,

kuchyňu, jedáleň, dve izby, dve spoločné noclahárne spolu s 20 postelami a izbu pre správcu. Otvorená bola po celý rok. Koncom druhej svetovej vojny ju vypálili nemecké oddiely. Po 2. svetovej vojne chata prešla rekonštrukciou, ktorá bola zhruba dokončená v roku 1947 a zime 1947/48 už provizórne fungovala.

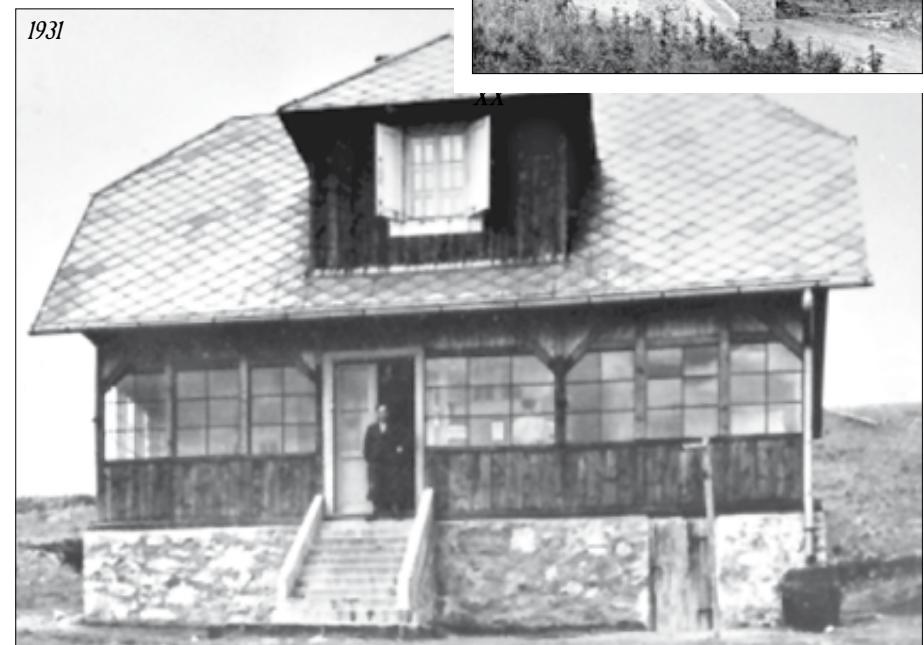
The lodge on Choč was built by the Dolný Kubín Branch of the Czechoslovak Tourists' Club and the opening ceremony was held on 28 September 1924. The technical company of the 1. Mountain Regiment assisted in the construction, which was commenced on 24 June 1924. The lodge had three rooms with 20 beds. It was supervised in the summer months by the shepherd from Valská Dubová.



1938

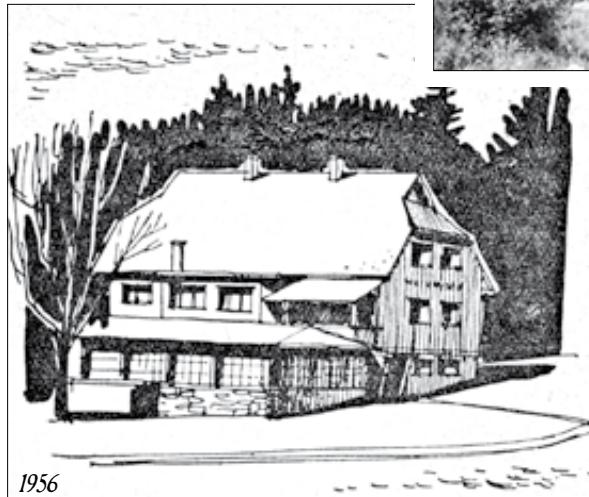


1936



1931

CHATA NA JAHODNEJ



Prvú chatu na Jahodnej, chatu „Otilia“, postavili bratia Bárczayovci v roku 1918. Zrubová polovnica chatka s krytou verandou slúžila turistom aj prvým košickým lyžiarom. Na jeseň roku 1919 bola chatka vykradnutá a podpalená. V roku 1930 postavil Odbor KČST v spolupráci s Klubom Tatranských lyžiarov a vojakmi košickej posádky na Jahodnej dvojizbovú drevenú chatku. Do užívania ju odovzdali 21. decembra 1930. Táto provizórna chata však kapacitne nevyhovovala množstvu turistov a lyžiarov a tak v auguste 1932 začala košická stavebná firma F. Bursík stavat veľkú murovanú chatu. Kapacita tejto trojposchodovej chaty bola 52 miest, v štyroch izbách a štyroch noclahárňach. Mala dve jedálne, vlastný vodovod a kanalizáciu. Slávnostné otvorenie chaty na Jahodnej sa uskutočnilo 11. decembra 1932. Chatárom sa stal Jozef Nývtl, ktorý mal v budove chaty aj byt. Po 2. svetovej vojne ju zrekonštruovali a slávnostne otvorili 21. júla 1946.

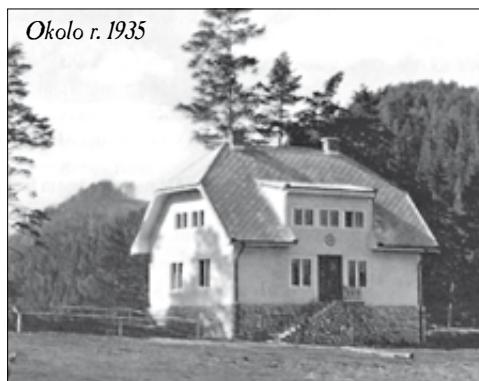
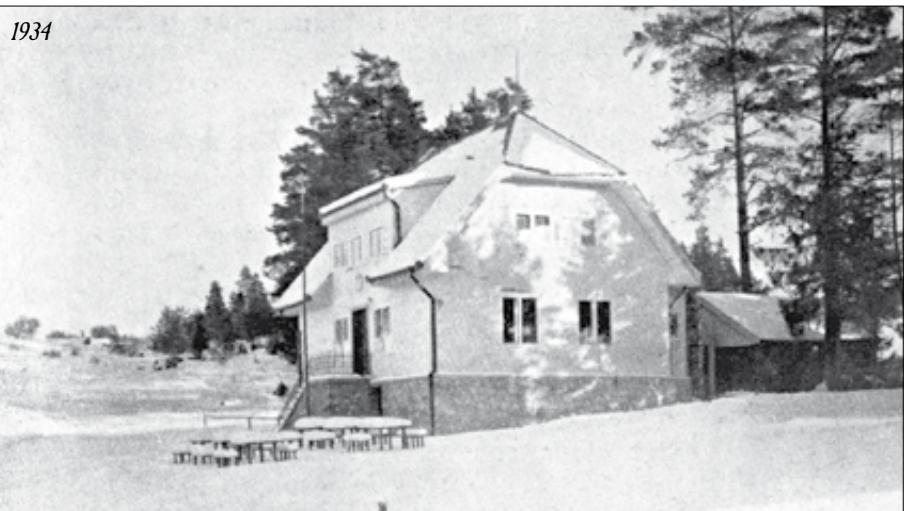
The first lodge on Jahodná named Otilia was built by the Bárczay brothers in 1918. The wooden hunting lodge with a covered verandah served tourists and the first skiers from Košice. In autumn 1919 the lodge was burgled and set on fire. In 1930 the Branch of the Czechoslovak Tourists' Club and the soldiers of the Košice garrison erected a two room lodge which was put into operation on 21 December 1930. This temporary lodge did not have sufficient room for all tourists and skiers arriving here and in August 1932 a building company owned by F. Bursík from Košice started construction of a large brick-walled lodge. The capacity of the three-storied lodge was 52 beds in four guestrooms and four dormitories. It had two dining rooms, an individual duct and sewer system. The opening ceremony was held on 11 December 1932. The manager was Jozef Nývtl and he occupied a flat in the lodge. After the Second World War the lodge underwent reconstruction and was opened to the public in a ceremony held on 21 July 1946.

CHATA NA KĽAČIANSKEJ MAGURE

Klačiansku útluňu na Magure postavil Odbor KČST vo Vrútkach vo výške asi 1100 m južne od vrcholu Magury. Jej stavba stála necelých 11 tisíc Kč. Verejnosti bola slávnostne odovzdaná 1. augusta 1926. Útluň nebola veľká ale mala dostatok stolov a lavíc, dobrý sporák a všetko potrebné kuchynské vybavenie. Na stenách boli v rámcu zväčšené fotografie od pána Ungera z Lazov. Noclaháreň na povale, dobre vybavená, mala kapacitu 20 hostí. Otvorená bola každú sobotu, nedelu a sviatok. Prvým povereným správcom bol Dionýz Lamoš (1926 – 1928), podľa ktorého ju nazývali aj Lamošovou útlňou. Len za prvý mesiac (august 1926) ju navštivilo

The shelter on Klačianska Magura was commissioned by the Vrútky Branch of the Czechoslovak Tourists' Club and erected for less than 11,000 CSK. It opened to the public in a ceremony on 1 August 1926. The dormitory on the top floor could accommodate 20 guests. The lodge was open on Saturdays, Sundays and public holidays. The first appointed supervisor was Dionýz Lamoš. In 1929 a new large dormitory was added. in the 1930s the lodge had two fully equipped kitchens, two dormitories (for approx. 40 people) with good beds and blankets. The lodge burned down in 1944 and rebuilt after the Second World War.

415 hostí z okolia ale i z Moravy, Sliezska a Čiech. Ďalšími správcami chaty boli postupne R. Šcheda (1929 – 1932), K. Šťanzel (1933 – 1934), J. Telehánič (1935 – 1939) a J. Jelenčík (1941 – 1944). V roku 1929 pristavali väčšiu noclaháreň. V 30-tych rokoch 20. storočia mala dve kuchyne vybavené riadom, dve noclahárné (asi pre 40 osôb) s dobrými lôžkami a prikrývkami. Klúče od útluňa boli v tom čase uložené u E. Cagáňa, holiča z Vrútok. Noclah stál 5 Kč. Chata bola vypálená v roku 1944. V rokoch 1947 – 1949 fungovala dočasné drevená útluňa postavená na mieste pôvodnej chaty. V septembri 1948 až januári 1949 bola postavená nová, väčšia chata.



CHATA NA KLÁŠTORISKU

Odbor KČST v Spišskej Novej Vsi postavil na jeseň 1929 novú útulňu v Slovenskom raju na Kláštorisku vo výške 744 m. Pri položení základného kameňa sa zišlo niekoľko sto ľudí. Hlavnú zásluhu o útulňu mali inž. Krčmář a Wachdeutsch. Slávostne bola otvorená 8. júna 1930 za účasti asi 400 turistov. Slávostnú reč prednesol štábny kapitán J. Janák, člen ústredného výboru KČST. Útulňu spravoval celý rok p. Hájek (zo Slezského domu v Tatrách). V roku 1931 bola chata doplnená samostatnou hospodárskou budovou, postavenou za 10 tisíc Kč a kôlňou na drevo za 900 Kč. Zriadený bol aj gravitačný vodovod firmou Bárta a Holý v Spišskej Novej Vsi.

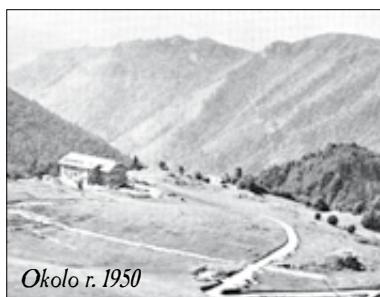
The Spišská Nová Ves Branch of the Czechoslovak Tourists' Club erected a new shelter in Slovenský Raj on Kláštorisko in autumn 1929. The opening ceremony was held on 8 June 1930. The lodge was managed by Mr. Hajek (from Slezsky Dom in the Tatras) year-round. In 1931 two outbuildings were added – one for the cost of 10,000 CSK and a shed for storing wood for 900 CSK. A gravitation based duct was erected by the Bárta and Holý Company from Spišská Nová Ves.

CHATA NA KRÁĽOVEJ STUDNI



Prvú chatu postavil odbor KČST v Banskej Bystrici v roku 1927. Bola to útulná chata, postavená na horskom hrebeni vo výške 1375 m. Na deň sv. Václava, 28. septembra 1927, sa odbor chystal slávostne odovzdať chatu verejnosti. Tento deň mal byť turistickým sviatkom a významným dňom celého kraja. Tesne pred slávostným otvorením ju 18. septembra niekto podpálil a úplne vyhorela. Hned nasledujúci rok bola postavená opäť. Slávostne ju sprístupnili pre verejnosť 4. novembra 1928. Iniciátor stavby chaty predsedajúci odboru KČST p. Wünsch v krátkosti zrekapituloval história stavby chaty. Drevená, poschodová chata malá na prízemí štyri priestranne miestnosti a krytú verandu, na poschodí ďalej dve veľké izby. V spoločných nočlahárnach bolo 60 lôžok. Odbor postavil chatu vo vlastnej režii a s podporou mesta a riaditeľa štátnych lesov, ktoré dodali lacnejší stavebný materiál, ušetril

mnoho peňazí, takže postavil celú chatu za 60.000 Kč. Správcom bol F. Môcik zo Starých Hôr – Dolnej Tureckej. Chata bola otvorená vždy v sobotu, nedelu a počas sviatkov. Ak chceli turisti využiť chatu v iné dni, museli to oznámiť aspoň dva dni vopred a zložiť zálohu za noclah 20 Kč u konatela odboru KČST p. Stárku. Poplatky za nocovanie boli pre členov KČST 4 Kč, pre nečlenov 6 Kč. V rokoch 1937-38 pristavili hned vedľa pôvodnej chaty ďalšiu budovu. Obe vypálili Nemci 1. novembra 1944. Chaty zhoreli do základu a celé pohorie Križnej ostalo bez turistického strediska. Roku 1947 sa odbor Sokola z Banskej Bystrice rozhodol postaviť nový, veľký a moderný turistický objekt, na výhodnejšom mieste, asi 300 metrov od miesta, kde stáli staré chaty. Kým bola dostavaná, používali turisti provizórnu chatu pre 30 osôb. Nová chata na Kráľovej studni bola daná do užívania v auguste roku 1951.



CHATA NA MARTINSKÝCH HOLIACH



Halašova útulňa, okolo r. 1930



1935

Novostavba chaty KSTL
na Martinských holiach, 1947

Prvú chatu na Martinských holiach, Halašovu útulňu, postavili v rokoch 1927 - 1928 a odozvali do užívania verejnosti v máji 1929. Správcom bol Ján Jariabka. Útulňa mala dve izby, predsieň, komoru a veľkú verandu. V miestnostiach bolo 30 posteli s rohožkami a prikrývadlami. V lete mohlo na povale prenocoovať pohodlne 60 ľudí. V roku 1932 postavil Odbor KČST z Martina komfortnú chatu, ktorá mala 70 posteli v 20 izbách a 60 posteli v spoločných nočľahárňach, vodovod, ústredné kúrenie a elektrické osvetlenie. Na prizemí bola veľká spoločenská miestnosť. Chata mala 27 hostovských izieb a štyri spoločné nočľahárne. Chatu plánoval a staval arch. Dominik Filip.

The first lodge on Martinské Hole, the Halaš Shelter, was built in 1927-1928 and put into operation in May 1929. The manager was Ján Jariabka. The shelter had two rooms, an antechamber, a larder and a big verandah. There were 30 beds with blankets. During the summer, 60 people could comfortably stay overnight in the attic. In 1932 the Martin Branch of the Czechoslovak Tourists' Club erected a comfortable lodge with 70 beds in 20 rooms and 60 beds in common dormitories, with water supply, central heating and electric lighting. Both lodges were burned down on 30 October 1944. As soon as in 1945 the construction of the „Small Lodge“ began, with two common dormitories, a dining room, a kitchen, an anteroom and a verandah. The lodge was opened on 23 December 1945 and it served as a temporary shelter for the public. The manager was K. Cerjan. In September 1946 the construction of a new large lodge began. The lodge was completed in May 1949. The lodge had central heating, water supply, plumbing and electric lighting. On the ground floor there was a large common room. The lodge had 27 guestrooms and four dormitories. It was designed and built by the architect Dominik Filip.



1935

In the years 1931-1932, the Sučany Branch of the Czechoslovak Tourists' Club built a small shelter on the spur of the Fatra Kriváň. 8 metres long and 5 metres wide. The shelter had walled foundations and timber walls. On the ground floor there was an anteroom, a room with a cooking stove and above them two dormitories for 24 people. The lodge was opened for the public on 1 November 1932. The opening ceremony took place after final completion on 10 September 1933. The construction costs reached approx. 25,000 CSK. On Sundays and public holidays during summer, the lodge was supervised, during the winter, the key was kept by the janitor of the State School in Sučany. The first manager was R. Toček. In 1939, the capacity was increased to 45 beds. The lodge was dismantled in 1944.

CHATA NA MEŠKALKE

Chatu postavil odbor KČST v Sučanoch v rokoch 1931 - 32 na výbežku Fatranského Kriváňa, na Meškalke vo výške 1549 m, južne od západného vrcholu. Nevelká, ale praktickým potrebám turistov a lyžiarov vyhovujúca útulňa, bola 8 m dlhá a 5 m široká. Na murovaných základoch stáli zrubové steny. V prízemí bola predsieň, miestnosť so sporákom a nad ním dve spoločné nočľahárne pre 24 osôb. Chata bola odovzdaná verejnosti 1. novembra 1932. Slávnostné otvorenie sa však konalo až po úplnom dokončení 10. septembra 1933. Slávnosť otvoril predseda sučianskeho odboru R. Nitriansky. Ústredný výbor poslal delegáta v osobe Štefana Číkela. Prí-

hovory mali aj predseda Fatranskej župy KČST prof. Kyas a zástupca Jesenickej župy KČST z Olomouca p. Macháčka. Slávnosti sa zúčastnilo asi 120 osôb. Stavba si vyzádala náklady asi 25 tisíc Kč. Iniciátorom stavby bol p. Vychovalý, s ním najviac pracovali mladí členovia odboru. Členstvo pracovalo 6800 hodín bezplatne. Chata bola jednoducho zariadená, ale pre turistov dostačujúca. Cez nedele a sviatky v letnom období bola v útlci inšpekčná služba. Prvým správcom chaty sa stal R. Toček. V zime bol klúč u školníka v štátnej meštianskej škole v Sučanoch. V roku 1939 rozšírili kapacitu chaty na 45 miest. Demontovaná bola v roku 1944.



CHATA NA RAČI



Odbor ČCST v Žiline začal na jeseň 1926 so stavbou turistickej chaty na Rači pod jej vrcholom vo výške cca 960 m. Mala reštauračnú miestnosť s prílahlou zasklenou verandou, byt pre hostinského a na poschodí štyri izby zariadené ako spálne, kde bolo 40 lôžok. Chatu bola vybavená aj päť lampovým rádirovým aparátom. Vybudovaná bola nákladom 120 tisíc Kč. Vyhorela v noci zo 14. na 15. februára 1929. Príčinu požiaru sa nepodarilo zistíť. Chatu opäť postavili v rokoch 1929 - 1930.

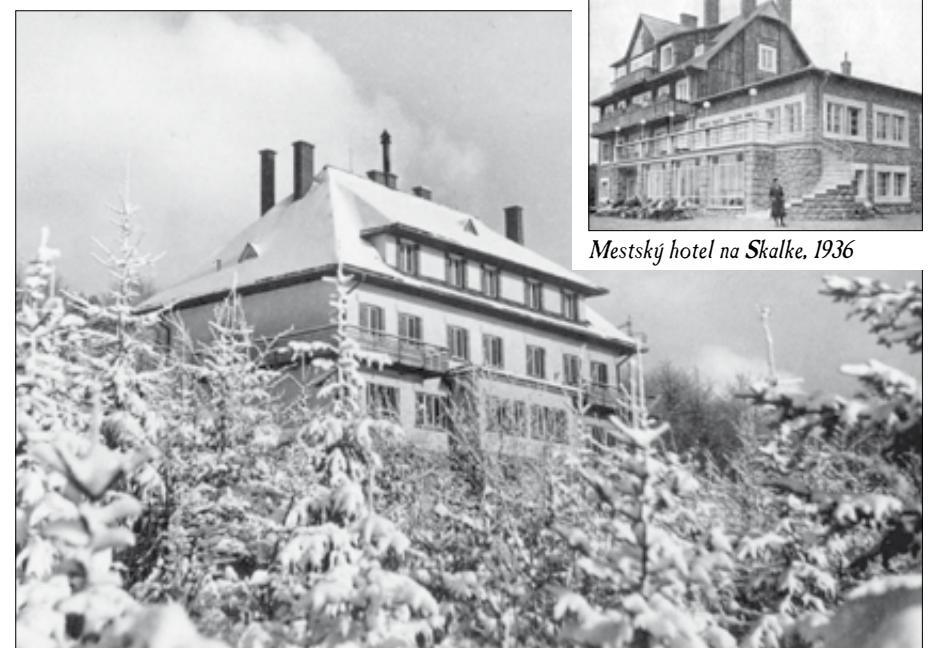
The Žilina Branch of the Czechoslovak Tourists' Club began construction of a tourist lodge on Rača in the autumn of 1926. The lodge had a small dining room with an adjacent glassed verandah, a flat for the innkeeper and four guestrooms on the first floor with 40 beds. The lodge was equipped with a five-lamp radio. The construction costs amounted to 120,000 CSK. The lodge burnt out on the night of 14th February 1929. The cause of the fire was never discovered. The lodge was rebuilt in 1929-1930.

CHATA NA SKALKE

Hlavným strediskom lyžiarov na Skalke bola turistická útulňa mesta Kremnica vo výške 1188 m už v roku 1930. Chatu voľali aj Jánosíkova búda. Mala spoločné nočlahárne a hostinec. Cena penzie v chate bola v roku 1935 od 28 Kč.

Dňa 3. augusta 1947 otvorili na Skalke novú chatu vybavenú ústredným kúrením, teplou a studenou vodou v každej izbe, elektrickým osvetlením, kúpeľňou a sprchami a menším bazénom.

Skiers coming to Skalka used the tourist shelter of the town of Kremnica as early as in 1930. The lodge was also called Jánosíks Hut. It had dormitories and an inn. On 3 August 1947 a new lodge opened equipped with ventral heating, hot and cold water in each room, electric lighting, a bathroom and a small-sized pool.



CHATA NA SUCHOM VRCHU



Chata na Suchom vrchu vo Veľkej Fatre, bola vybudovaná Odborom KČST v Banskej Bystrici v roku 1931. Zrubová stavba s pôdorysom 12,5x8 m, so šindľovou strechou, mala verandu, predsieň, kuchyňu, jedáleň a v podkroví päť izieb. V máji 1932 bol objekt s celoročnou prevádzkou odovzdaný verejnosti. Celkový rozpočet bol 70 tisíc Kč. Po 2. svetovej vojne postavili v blízkosti pôvodnej novú chatu, ktorá mala štyri izby s 30 lôžkami.

The lodge on Suchý vrch in Veľká Fatra was built by the Banská Bystrica Branch of the Czechoslovak Tourists' Club in 1931. The timber construction of 12,5 x 8 metres with a single roof had a verandah, an anteroom, a kitchen, a dining room and 5 guestrooms in the attic. In May 1932 the lodge opened to the public and operated year-round. The budget totaled 70,000 CSK. After the Second World War a new lodge was built in the vicinity of the old one, with four guestrooms with 30 beds.



HORÁKOVA ÚTULŇA NA VOLOVCI

Turistickú chatu na Volovci vo výške asi 1150 m postavil Odbor KČST v Rožňave v roku 1933. Pomenoval ju „Horáková“, po štedrom darcovi, ktorý finančne podporil stavbu. Mala dve izby s predizbou, kuchyňu a otvorenú verandu. Vo všetkých miestnostiach boli murované pece. V spoločných nočlahárnach našlo ubytovanie 20 osôb. Nemala stáleho správcu, preto bol klúč uložený u správcu štátnej ľudovej školy p. Šimkoviča v Rožňave. V roku 1936 boli pristavané dve nové miestnosti. Prístavbu financoval Krajinský úrad. Zároveň bolo vylepšené aj vybavenie staršej časti, kde

bolí drevené prične vymenené za železné poschodové posteľe. Rozšírenú útulňu slávnostne odovzdali verejnosti 12. júla 1936 za krásneho počasia a prítomnosti asi 70 osôb vrátane zástupcov okresného úradu v Rožňave, mesta Rožňavy, župy Slovenského Krasu zo Košíc a iných spolkov a korporácií. Mala 5 miestnosti - pánsku a dámsku nočlaháreň s 20 posteľami, jedáleň, kuchyňu a izbu pre hospodára. V letných mesiacoch bola stále obývaná. Od októbra do júna si bolo treba pri návštive vyzdvihnúť klúče u správca útulne p. Pavla Šimkoviča, správcu ľudovej školy v Rožňave.

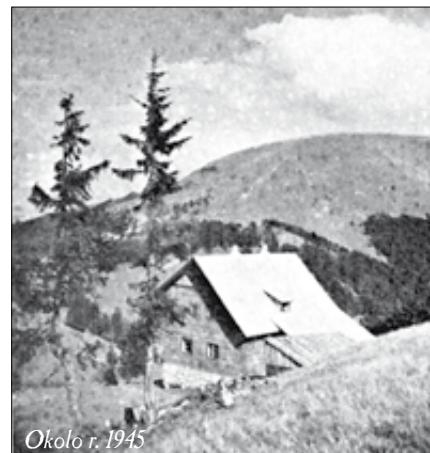


MAŤAŠÁKOVA CHATA NA ZVEROVKE

V roku 1923 si prenajal Odbor KČST v Dolnom Kubíne v ústí Látanej doliny drevorubačskú kolibru, ktorú prestaval na turistickú útulňu. Do užívania ju odovzdali 23. júla 1923. V dvoch miestnostiach na prízemí a v sene na pôdovele mohlo prenocovať až 36 turistov. Útulňa nemala stáleho hospodára. Zhorela od prehriateho komína počas pobytu pražských turistov 18. augusta 1926. V júni roku 1928 na polane Zverovka, pri stretnutí Roháčskej a Látanej doliny, postavil odbor novú turistickú chatu. Pomenovali ju po priekopníkovi turistiky Jozefovi Maťášákovi. Iniciátorom jej výstavby bol tajomník odboru, tabuľárny sudca Ján Kofroň. Drevenú zrubovú stavbu postavili príslušníci 1. a 2. horského praporu z Dolného Kubína v rámci ženijného cvičenia za 6 týždňov. Výstavba chaty stála 45 tisíc Kč. Na prízemí bola spoločná noclaháreň pre mužov, predsieň, kuchyňa a jedáleň. V podkroví sa nachádzali noclaháreň pre ženy, izba pre osadenstvo chaty a komfortne zariadená hostovská izba s dvoma lôžkami. Pozdĺž priečelia sa tiahla veranda s pekným výhľadom na panorámu Roháčov. Až do roku 1935 mala len letného správcu. V auguste 1935 prišiel za prvého stáleho chatára na Zverovku Štefan Šruba. Prístavbou kuchyne kolmo k zadnej stene a novým usporiadaním miestnosti sa zvýšila kapacita až na 40 lôžok. Maťášákovu chatu zničili Nemci počas bojov s partizánmi 8. decembra 1944. V roku 1946 sa začalo s výstavbou novej chaty, ktorú otvorili v lete 1951.

ného cvičenia za 6 týždňov. Výstavba chaty stála 45 tisíc Kč. Na prízemí bola spoločná noclaháreň pre mužov, predsieň, kuchyňa a jedáleň. V podkroví sa nachádzali noclaháreň pre ženy, izba pre osadenstvo chaty a komfortne zariadená hostovská izba s dvoma lôžkami. Pozdĺž priečelia sa tiahla veranda s pekným výhľadom na panorámu Roháčov. Až do roku 1935 mala len letného správcu. V auguste 1935 prišiel za prvého stáleho chatára na Zverovku Štefan Šruba. Prístavbou kuchyne kolmo k zadnej stene a novým usporiadaním miestnosti sa zvýšila kapacita až na 40 lôžok. Maťášákovu chatu zničili Nemci počas bojov s partizánmi 8. decembra 1944. V roku 1946 sa začalo s výstavbou novej chaty, ktorú otvorili v lete 1951.

CHATA POD BORIŠOVOM



The Lodge under Boríšov was built in the years 1937-1942 for the Martin Branch of the Czechoslovak Tourists' Club by the building contractor Jančárik. A huge shortcoming was that water had to be carried from troughs around 50 metres below the lodge. The key used to hang by the front door. The lodge had military beds with paliasses and a stove. During the Slovak National Uprising the lodge was taken over by the Slovak troops. The partisans who laid fires on Ploská as orientation points for the aircraft dropping weapons, ammunition and other military material also used the lodge. On the initiative of B. Mrdút the reconstruction of the lodge began in May 1945 with volunteers from the Martin Branch of the KSTL and the village of Belá. The reconstructed lodge opened in July 1949.

ŠTEFÁNIKOVA CHATA POD ĎUMBIEROM



Základy a dočasná útulňa na Ďumbieri, 1925



1935

Chatu postavil KČST na hlavnom hrebeni Nízkych Tatier, medzi Králičkou a Ďumbierom, vo výške 1740 m. Základný kameň chaty položili 20. júla 1924. Neprístupnosť miesta a veľké vzdialenosť od najbližšej dediny stavbu stážovali, a preto bola slávnostne otvorená až 9. septembra 1928. Celkové náklady na jej výstavbu boli 475 tisíc Kč. Pozostávala z prízemia, kde bola hostinská miestnosť a z podkrovia s tromi izbami a dvomi nočlahárnami s kapacitou 35 osôb. Nájomcom bol R. Petrala. Postupne ju rozširovali a zvyšovali jej kapacitu. Počas 2. svetovej vojny ju Nemci náložami umiestnenými v kominoch vydobili do vzdachu. Opravu dokončili v roku 1948.

The foundation stone for the Štefánik Lodge was laid on 20 July 1924. The inaccessibility and long distance from the nearest village however complicated the construction and so the lodge was not opened until 9 September 1928 when the opening ceremony took place. It had an inn on the ground floor and an attic with three guestrooms and two dormitories with a capacity of 35 people. The tenant was R. Petrala. The lodge was gradually extended and its capacity increased. During the Second World War the lodge was blown up by the German troops. The repairs were completed in 1948.



1936



1932



1951

CHATA POD CHLEBOM

Zilinský odbor KČST sa v roku 1929 rozhodol postaviť na Malej Fatre pod Chlebom turistickú útulňu. Stavebné miesto sa nachádzalo vo výške asi 1400 m na bočnom hrebeni, vybiehajúcim z vrcholu Chlebu na juh, pri bohatom pramene dobrej pitnej vody. So stavbou sa začalo začiatkom júna 1930 a mala byť dokončená do 15. októbra. Mimoriadne zlé jesenné počasie a náročná doprava stavebného materiálu Snilovskou dolinou spôsobili, že chata bola zhruba dokončená a odovzdaná do užívania 21. decembra 1930. Niektoré práce museli byť odložené až na jar roku 1931. V tom čase išlo o najväčšiu chatu vybudovanú na Slovensku po roku 1918. Len na betónovanie základov bolo spotrebovaných 7000 kg cementu. Chata mala osem izieb s 26 lôžkami a v dvoch spoločných nočlahárnach bolo ďalších 38 lôžok. Zariadenie izieb bolo jednoduché, posteľe boli vybavené

matracmi. Súčasť chaty tvorili aj jedáleň s kapacitou 70 osôb, kuchyňa s komorou a izbu pre správcu útulne a umývárň. V suteréne mali lyžiarí k dispozícii miestnosť na odloženie, žehlenie a opravu lyží. Príd pre elektrické osvetlenie vyrábala vlastná centrála. Voda bola z prameňa zvedená k chate v železnych rúrah, položených 120 cm do zeme, aby nezamírala. Celodenná penzia s ubytovaním v spoločnej nočlahární aj s kúrením a osvetlením bola pre členov 32 Kč, s ubytovaním v izbách 38 Kč. Samotný noclach v izbe stál 12 Kč, v nočlahární 6 Kč. Chata bola otvorená po celý rok a stále obhospodarovaná. Správcom bol známy lyžiar a turista Jozef Hájek. Rozvoj turistiky a lyžovania v 30-tych rokoch 20. storočia si významne rozšírenie chaty. Pribudlo bolo dokončená v roku 1937. V novembri roku 1944 chatu vypálili Nemci. Obnovená bola v roku 1947.



Okolo r. 1935

CHATA POD ROZSUTCOM



Okolo r. 1935



1936

CHATA POD JAVORINOU

Turistickú chatu pod Javorinou postavil Odbor KČST v Levoči s podporou mesta na Javorinke už v roku 1932. Chata bola vyhľadávaným miestom pre turistov aj lyžiarov. Staršia generácia volala miesto chaty Dvorčanka. V roku 1934 bola rozšírená. Mala 3 miestnosti a 22 lôžok. Noclah pre členov KČST stál 3 Kč, pre nečlenov 4 Kč, pre dorast 1,50 Kč. V zime bol príplatok jednu korunu. Celodenná strava stála 20 Kč. Chata bola celoročne otvorená. Po 2. svetovej vojne postavil a 31. augusta 1947 slávnostne otvoril odbor KSTL novú chatu. Stála 550 tisíc Kč a mala osiem miestností so 40 riadnymi postelami a 40 núdzovými. Iniciátorom stavby novej chaty bol J. Záhradník. Spolu s ňou slúžila dalej aj rekonštruovaná stará chata.



The lodge was built in 1932. After the Second World War a new lodge was erected and opened to the public in a ceremony held on 31 August 1947. The new lodge had 8 guest rooms with 40 regular and 40 emergency beds. The old lodge underwent reconstruction and was further used.

1938

Weiderova chata (chata pod Rozsutcom) s hostincom ležala na sedle Medziholie pod Rozsutcom vo výške 1155 m pri križovatke turistických trás. Túto súkromnú chatu postavil budatínsky rodák, známy lyžiar, športovec a fotograf Jozef (Jožo) Weider. Najskôr dokončil v roku 1932 malý útulný objekt s 30 lôžkami, pričom každý voľný kút chaty domôsene vyplnil ľudovou tvorbou z dreva. Neskôr chatu rozšíril a v priebehu roka 1937 mala už kapacitu 80 postelí. Zásluhou atraktívnej lokalizácie, ako aj nápadov invenčného a kreatívneho chatára sa tento objekt stal mimoriadne navštievovaným turistickým miestom. Zrubová chata bola otvorená po celý rok. Noclah v nočiahárni stál 5 Kč, v izbe 8 Kč, penzia 35 Kč. Na sklon-

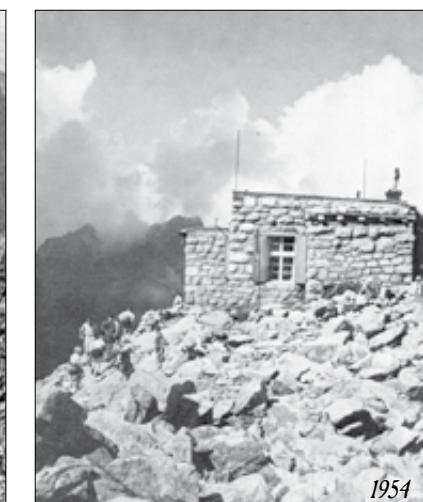
ku 30. rokov 20. storočia, v predvečer vypuknutia 2. svetovej vojny (1939), Jozef Weider emigroval. Po jeho odchode prevzala chatu Jarmila Uhrová. Na prelome októbra a novembra 1944 tento objekt spolu s ďalšími miestnymi turistickými zariadeniami (chaty pod Chlebom, na Klačianskej Magure a pod Suchým, Horský hotel v Štefanovej) podpálili nemecké jednotky. Po vojne postavil KSTL na jej mieste novú chatu.

The Weider Lodge (The Lodge below Rozsutec) with an inn was located on the Medziholie pod Rozsutcom saddleback. This private timber lodge was open throughout the year and managed by the enthusiastic skier from Žilina Jožo Weider.

CHATA POD RYSMI



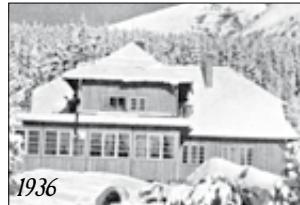
Otvorenie Chaty pod Rysmi



Chatu pre Odbor KČST v Poprade budovala od roku 1931 popradská firma Šašinka, ktorej zamestnanci boli liptovskí a spišskí murári. Kamenný objekt projektoval Róbert Vosika, prednosta pre údržbu trati v Poprade. V septembri 1931 zaskočilo na stavbe murárov prudké zhoršenie počasia: ochladenie, fújivica, sneženie. Po troch dňoch a nocach si horko-ťažko zachránili životy zostupom na chatu pri Popradskom plese. Verejnosti bola do užívania odovzdaná po dvoch rokoch výstavby, 15.

júla 1932. Slávostné otvorenie sa konalo 18. septembra 1932. Chata postavená z kameňa, s plechovou strechou, mala dve miestnosti a 24 lôžok. Nájomcami útlne boli V. Fiška a O. Štáfľ z Popradského plesa, správcom p. Krupica. Až do konca prvej republiky sa oficiálne označovala ako Jubilejná útulňa pod Rysmi. Počas svojej existencie prekonala viaceré prírodných katastrof a ťažkostí. V zime roku 1947 a 1954 poškodili prízemný kamenný objekt snehové lavíny.

In 1931, the building company Šašinka employing bricklayers from the regions of Liptov and Spiš began construction of the lodge for the Poprad Branch of the Czechoslovak Tourists' Club. The stone building was designed by Róbert Vosika, the chief of railroad maintenance in Poprad. In September 1931 the builders were surprised by a sudden change of weather bringing cold temperatures and snowstorms. After three days and nights they managed to descend to the lodge at Popradské Pleso. The lodge below Rysy was put into operation after two years of construction, on 15 July 1932. The opening ceremony was held on 18 September 1932. The lodge was built of stone with tin roof and had two rooms with 24 beds. The construction costs reached almost 140,000 CSK. The tenants were V. Fiška and O. Štáfľ from Popradské Pleso, the manager was Mr Krupica. Until the end of the First Czechoslovak Republic the lodge had the official name The Jubilee Shelter below Rysy. During its existence it survived several natural catastrophes. In the years 1947 and 1954 it was damaged by avalanches.



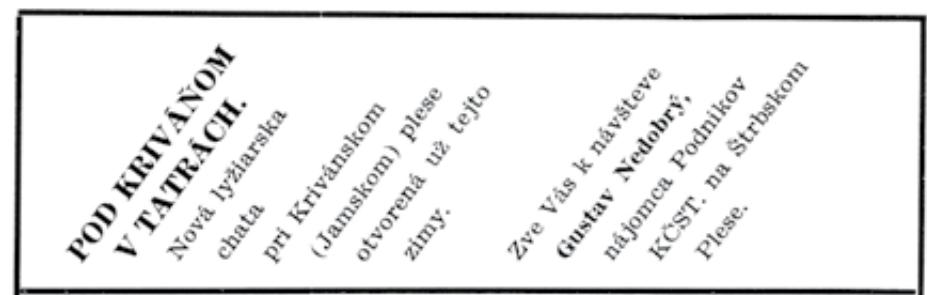
1940

KRIVÁNSKA CHATA

Vyráslo roku 1936 pri Jamskom plese ako súkromný podnik jedného zo zakladateľov JAMES-u a významného organizátora turistiky na Slovensku, Gustáva Nedobrého. Zároveň bola zaradená do siete zariadení KČST, neskôr KSTL. Vzhľadom na polohu pod Kriváňom ju volali Krivánskou chatou. Rozlahlá, prízemná, dobre vybavená chata, mala tri noclahárne a štyri izby so 42 postelami, verandu i manžardku. Noclahy 6 Kč a 8 Kč, penzia od 38 Kč (vrátane prírázok). Jej stavba a prevádzka si dokonca vyžiadala prestavbu horského chodníka zo Štrbského Plesa na vozovú cestu. Majiteľ vytvoril na Jamskom plese (ktoré sa z reklamných dôvodov snažil premenovať na Krivánske pleso) pre hostí plaváreň s malým mólom a kabínkami na prezliekanie. Chata,

bohužiaľ, majiteľom ani hostom dlho neslúžila, vo februári roku 1943 ju z veľkej časti zničil požiar, ktorý zavinili príslušníci fašistickej organizácie Hitlerjugend. Zvyšky chaty podpálil v auguste 1944 oddiel SS. Chatu už nebola nikdy obnovená.

The Kriváň Lodge was constructed in 1936 on Jamské (Krivánske) Pleso as a private endeavour of one of the founders of JAMES and a significant promoter of tourism in Slovakia Mr Gustáv Nedobrý. This spacious, handsome, well-equipped lodge had three dormitories and four guestrooms with a total of 42 beds. Its operation even necessitated a conversion of the forest path from Štrbské Pleso into a road. The lodge burned down in 1943 in a fire set by the members of the Hitlerjugend organisation.



Reklama, 1936



CHATA PRI POPRADSKOM PLESE

Prvú útulňu na brehu Popradského plesa postavil Uhorský karpatský spolok v roku 1879 a pomenoval ju Majláthovou chatou. V júli 1880 chatka vyhorela. Roku 1881 postavili novú chatu z kameňa, ktorá pozostávala z troch miestnosti. Od roku 1884 bol v nej stály chatár, horský vodca Pavol Záborský. Jednu z izieb premenili na kuchyňu a z príbudovej krytej verandy sa stala jedáleň. Roku 1890 vyhorela aj táto budova. V roku 1892 postavil pri Popradskom plese statkár František Máriašsý novú chatu. Nový majiteľ Mengusovskej doliny, knieža Hohenlohe, ju dal v roku 1897 zbúrať, aby vytláčil turistov zo svojich pozemkov. V roku 1899 dal postaviť štvrtú, drevenú prizemnú budovu. V roku 1921 Hohenlohe prenajal chatu Klubu československých turistov. V tom istom roku ju výrazne rozšírili až na 150 lôžok. V roku 1928 odkúpil pozemky aj chatu československý štát a od neho si chatu prenajali O. Štafl a V. Fiška, ktorí ju spravovali až do roku 1947.

Chata pri Popradskom plese 1513 m

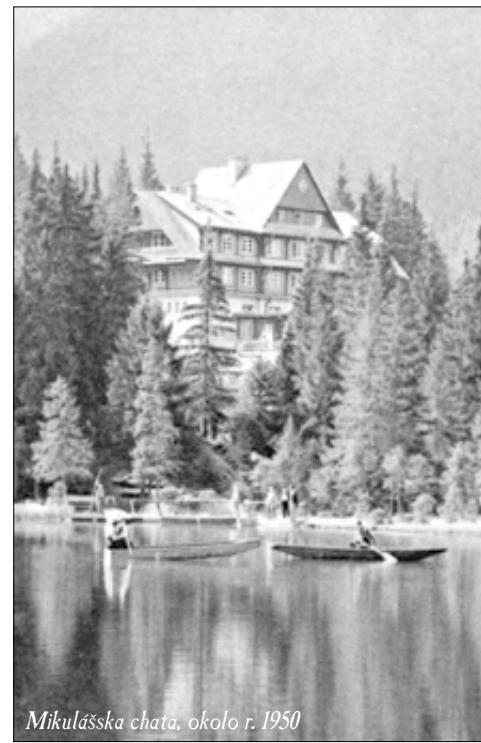
Zimné športy-turistiká, Reštaurácie - izby - spoločné nocľahárne, Læčený pobyt. Provoz celoročný.

Reklama, 1936



The first shelter on the shore of Popradské Pleso was built by the Hungarian-Carpathian Union in 1879 and named the Majláth Lodge. In July 1880 the hut burned down. In 1881 a new, stone lodge with three rooms was built. Since 1884 there was a permanent manager, the mountain leader Pavol Záborský. One of the rooms was converted into a kitchen and the roofed terrace, which had been added later, became the dining room. In 1890 this structure burned down as well. In 1892 the landlord František Mariášsý built a new lodge at Popradské Pleso. The new owner of the Mengusovská Dolina, the count Hohenlohe, ordered the lodge to be demolished to discourage tourists from entering his grounds. In 1899 he ordered the construction of a fourth, wooden ground-floor building, which underwent several adaptations and to which a stone annex was added. This lodge was in operation until 1961. The older, wooden part of the lodge collapsed under weight of snow, the stone annex burned down three years later.

CHATA PRI VRBICKOM PLESE



Mikulášska chata, okolo r. 1950

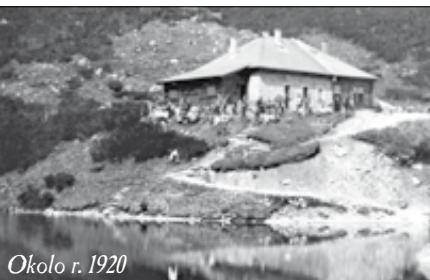
In 1937 the Liptovský Sv. Mikuláš Branch of the Czechoslovak Tourists' Club constructed a permanently inhabited and well-equipped lodge on the shore of the Vrbické pleso. The lodge had two dormitories and two guestrooms. In 1938 the increasing numbers of tourists in summer and skiers in winter necessitated the construction of a restaurant and a kitchen. A new lodge called the Mikuláš Lodge was completed in 1950.



Chata postavil Odbor KČST v Liptovskom Sv. Mikuláši pri Vrbickom plese, v nádhernom lyžiarskom prostredí na úpätí Chopku a Polany v Demänovskej doline, vo výške 1113 m. Začali ju stavat v roku 1936. Projektoval ju Juraj Povolný a výstavbou poverili staviteľa Jána Kapsiara. Majstrom tesárom bol Ján Galo so synmi Milanom a Dušanom z Bodic, murári boli z Pavčinej Lehote, Bodic, Sväteho Kríza a Laziska. Mala dve spoločné nocľahárne a dve izby. V blízkosti chaty bol prameň, ktorý nezamíral ani v zime. Pri otvorení ju pomenovali Chata Jána Pálku. Inžinier Pálka totiž na chatu poskytol 20-tisíc československých korún, čo v tých časoch bola naozaj veľká suma. Prvou chatárikou sa stala Mária Bráťanová. Chata bola otvorená celoročne. Vzrástajúci počet turistov v lete a lyžiarov v zime si v roku 1938 vyžiadal prístavbu reštaurácie a kuchyne. Potrebný materiál i proviant vynášali od demänovských jaskýň na chrbtoch. Po úprave cesty cez Repiská a Kvasečník, neskôr novým závozom pri plese, vozil materiál na koňoch furman Ján Králik z Palúdzky. Po vojne urobili novú cestu z Lúčok, ktorá slúži dodnes. Mária Bráťanová s manželom boli na Vrbickej chaty do začiatku roka 1945. V lete sa novým chatárom stal Viliam Benko. V tom čase sa začali vedla Vrbickej chaty stavat Mikulášsku. Otvorili ju v roku 1950.

CHATA PRI ZELENOM PLESE

Zelené pleso, 1920 - 1930



Okolo r. 1920



1948

Pôvodný objekt chaty postavil Uhorský karpatský spolok v roku 1897, aj keď už pred tým stála pri jazere tzv. Egidova chatka (vyhorela v roku 1891). Chatu, podľa návrhu kežmarského staviteľa Schwarza, bola kamenná, s plynkou strechou, mala štyri dvojposchodové izby, kuchynu a jedáleň. Slávnostne ju otvorili 27. augusta 1897 a na počesť protektora Karpatského spolku, arcikniežata Fridricha, pomenovali Fridrichovou chatou. Prvým nájomcom chaty bol E. Forberger. Do konca prvej svetovej vojny bola chata otvorená len v letných mesiacoch a odtedy celoročne, so stálym chatárom. Počas prvej ČSR patrila pod správu Karpathenvereinu (Karpatský spolok). V roku 1926 bola chata rozšírená prístavbou a mala 58 lôžok a byt pre chatára. V roku 1934 bola pribudovaná jedáleň

a zmenili aj vnútropis chaty. Chata mala vtedy 10 izieb so 40 lôžkami a dve noclahárne s ďalšími 40 lôžkami. Po druhej svetovej vojne prešla chata do vlastníctva KSTL a v roku 1948 bola znárodnená.

The original structure was erected in 1897. Its opening ceremony was held on 27 August 1897 and in honor of the protector of the Carpathian Union, the Arch Earl Fridrich, it was named the Fridrich Lodge. In the years 1926 and 1934 the lodge underwent major adaptations and gradually the name Lodge at Zelené Pleso prevailed. Before the end of the First World War the lodge was open in summer only. After it was nationalized and further reconstructed it received the name the Brnčal Lodge. In 1992 it went back to the older name.



Útulňa na Trangoške, okolo r. 1930



Chata Trangoška, 1938

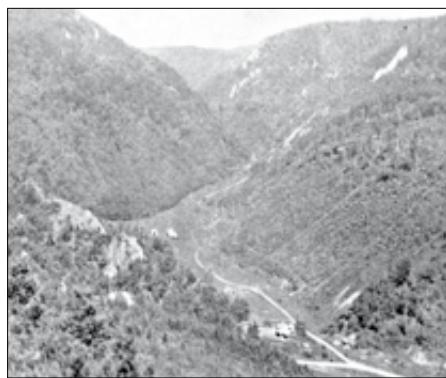
CHATA TRANGOŠKA

Už v roku 1925 bola na Trangoške v Bystrej doline útulňa pre 20 osôb. V rokoch 1934 - 1935 postavili vo výške 1107 m novú chatu, patriacu Odboru KČST v Podbrezovej. Mala dve noclahárne s 28 lôžkami a hostinec. Noclah stál v roku 1936 5 Kč. V zime 1944/45 ju Nemci vypálili. Nová chata postavená po vojne asi dvesto metrov vyššia ako pôvodná chata, bola aj údolnou stanicou pre sedačkový výťah na Chopok-Juh.

As early as in 1925 there was a hut in the valley of Trangoška Bystrá that could shelter 20 people. In 1934-1935 a new hut was built belonging to the Podbrezová Branch of the Czechoslovak Tourists' Club. It had two dormitories with 28 beds and an inn. In winter 1944-1945 it was burned down by the German troops. The new hut built after the war also served as the station for the chairlift to Chopok-South.



Chata Trangoška, okolo r. 1940



CHATA V ZÁDIELSKÉJ DOLINE

Chatu KČST v Zádielskej doline, 7 km od Turné, vo výške 464 m, ktorú vybudoval Odbor KČST v Košiciach z bývalého polovnickeho domu, odovzdali verejnosti v nedeľu 19. júna 1927. Z Košíc bol vypravený výletný vlak do Turné. Cesta zo stanice k chate vedie romantickou krajinou, okolo zrúcanín turnianskeho hradu a cez Zádielske údolie. Košický odbor prostredníctvom práce svojich obetavých činovníkov položil základy turistiky a otvorením chaty v Zádielskej doline zabezpečil novú podporu rozvoju turistiky na Podkarpatskej Rusi. Chata bola skromná, ale plne výhovovala potrebám turistov. V roku 1931

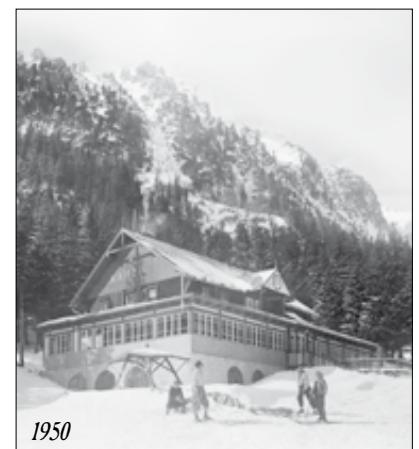
bol susedný murovaný mlyn premenený adaptáciou na turistickú ubytovňu s 10 izbami. Bol vybavený gravitačným vodovodom a vlastnou elektrárňou s Bánkyho patentnou turbínou.

The Czechoslovak Tourists' Club lodge in Zádielska dolina was converted by the Košice Branch of the Czechoslovak Tourists' Club from a former hunting lodge and was opened to the public in a ceremony on 19 June 1927. In 1931 the adjacent brick-walled mill was converted into a tourist shelter with 10 guestrooms.

KAMZÍK

V roku 1884 vybudovala urbárska obec Tatranská Lesná svojom pozemku na Starolesnianskej polane, poschodovú turistickú chatu Kamzík. Bola drevená, na žulovej podmurovke, mala 8 izieb, kuchyne a reštauráciu. Prvým nájomcom bol T. Brichse. V rokoch 1901 - 1918 bola chata v rukách uhorského lesného eráru, po vojne ju prevzal od štátu do nájmu Klub československých turistov. V roku 1907 bola k chate pristavaná pozdĺž dvoch obvodových múrov prízemná reštaurácia. V roku 1924 chatu elektrifikovali. V roku 1932 rozšírili hotel o priestrannú zasklenú verandu s funkciou letnej jedálne. Postupne sa stavebnými úpravami vzýšila kapacita chaty na 100 lôžok. Chatu asanovali roku 1980.

In 1884, the village of Tatranská Lesná constructed a one-storied tourist hotel Kamzík on a community plot. In the years 1901-1918 the lodge belonged to the Hungarian forest authority, after the First World War it was taken over by the Czechoslovak Tourists' Club. In 1932 a spacious glassed verandah serving as summer dining room was added. The lodge was demolished in 1980.



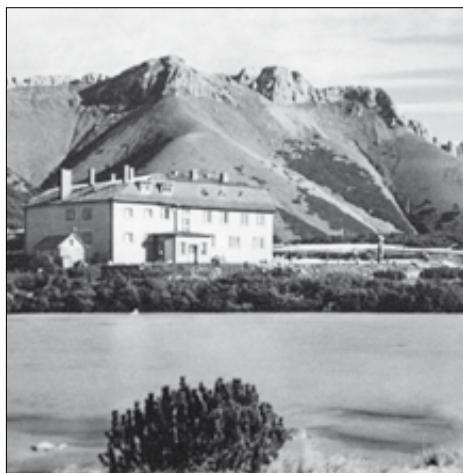
KEŽMARSKÁ CHATA



1946

Chatu postavil Odbor Klubu slovenských turistov a lyžiarov Kežmarku. Ležala na severnom brehu Veľkého Bieleho plesa, na peknom slnečnom mieste. Projekt vypracoval v januári 1941 architekt a staviteľ Vladimír Dzubányi (zo Spišskej Beléj) spoločne s Ing. Gustávom Maurerom (architekt a staviteľ z Huncoviec). Stavebné povolenie bolo vydané 5. septembra 1941. Do prevádzky ju dali 4. októbra 1942. Bola priestorná, dvojposchodová s obýványm podkrovím, Bol to klasický zrubový trojtrakt so

The cottage was built by the Field Club of Slovak Tourists and Skiers Kežmarok. It is situated on the northern bank of Great White Mountain Lake, in a nice sunny spot. The project was designed in January 1941 by the architect and developer Vladimír Dzubányi (from Spišská Belá), together with Ing. Gustáv Maurer (an architect and developer from Huncovce). A building permit was issued on 5 September 1941. It was completed on 4 October 1942. The cottage was spacious, including two floors with a residential attic. It was a classic, rustic, three-section cottage with a central hallway and rooms on both sides. The ground floor consisted of a lounge, cottager's room, kitchen, larder, laundry room and ski storage. The first floor included eight rooms and a shared lavatory. In the attic, there were common lodging rooms (lower tourist class), both with bathrooms and a shared lavatory. At that time, it was comfortably equipped. Unlike Votruba's Cottage, which was only occasionally opened in winter, the new cottage with permanent staff was open all-year-round. The first cottager was Alojz Krupitzer from Kežmarok.

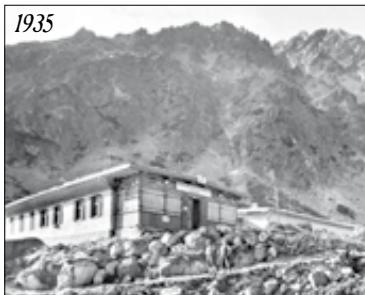


1929

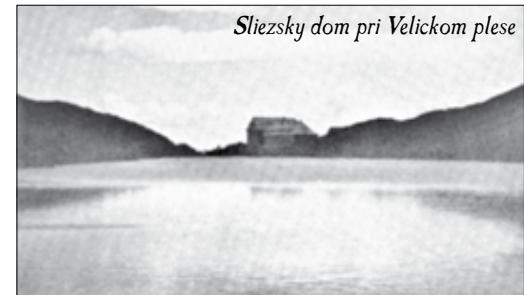
SLIEZSKY DOM

Chata je postavená vo Velickej doline na okraji Veľického plesa. Prvá kamenná stavba pri Veľkom plese stála už v roku 1871. O tri roky neskôr ju zmietla snehová lavina. V roku 1878 bola za podpory Starého a Nového Smokovca postavená menšia drevená budova na plošine juhovýchodne od Veľického plesa ako provizória. V roku 1892 začala sleszská sekcia Uhorského karpatského spolku budovať v nadmorskej výške 1670 metrov vysokohorskú chatu - Sliezsky dom. Verejnosti bola odovzdaná o tri roky neskôr 2. júna 1895. Prízemná drevená budova malá obdĺžnikový pôdorys s vchodom cez verandu

do jedálne. Mala desať izieb s 22 postelami a dve spoločné nočiahárne s 30 postelami. Stavebný pozemok a potrebné drevo daroval majiteľ Tatranskej Polianky Pavol Weszter. Otvorená bola od polovice júna do polovice októbra. Mimo týchto mesiacov bol klúč uložený u správcu kúpeľov v Tatranskej Polianke. V priebehu rokov Sliezsky dom niekolkokrát prestavali, v roku 1907 ho rozšírili priestranou prístavbou, v roku 1929 vybudovali malú vodnú elektráreň a od roku 1942 postupne vybudovali zrubovú nadstavbu a celú chatu zastrešili sedlovou strechou. Po druhej svetovej vojne prevzal Sliezsky dom do správy KSTL.



1935



Slezsky dom pri Veľkom plese

*Heřmanova chata, okolo r. 1930*

The lodge on Smrekovci belonged to the Ružomberok Branch of the Czechoslovak Tourists' Club. The opening ceremony was held on 12 June 1927. The lodge was built by the Technical company from Ružomberok and named after the commander of the 1st mountain brigade, colonel of the military headquarters K. Heřman. The lodge had two dormitories with 12 beds each, a glassed in verandah and a separate kitchen. Early on, the lodge was only open during the summer, since 1929 in winter as well. In 1934 the Ondrej Lodge was built about 20 minutes on foot from the Heřman Lodge. The permanent manager was Fero Sojček from Ružomberok.

HEŘMANOVA CHATA NA SMREKOVICI

*Heřmanova chata, 1933**Heřmanova chata,
okolo r. 1935**Ondrejova chata, 1938*

KSTL odbor Ružomberok

spoločne so svojim chatárom pozýva všetkých priateľov bieleho športu k návštive svojich chát Heřmanovej a Ondrejovej na Smrekovici vo Veľkej Fatre 1448 m n. m.

Idéidne lyžiarske terény, poľodný prístup a príjemné ubytovanie.

Reklama, 1941

Chatu na Smrekovicu postavil na Močidlach pod Smrekovicou v severnej časti hlavného hrebeňa Veľkej Fatry vo výške 1448 m. Od bor KČST v Ružomberku. Slávnostne ju otvorili 12. júna 1927. Postavila ju technická rota československej armády z Ružomberka pod vedením kapitána R. Tomašika. Pomenovaná bola po veliteľovi I. horskej brigády plk. gen. štábmu K. Heřmanovi. Mala

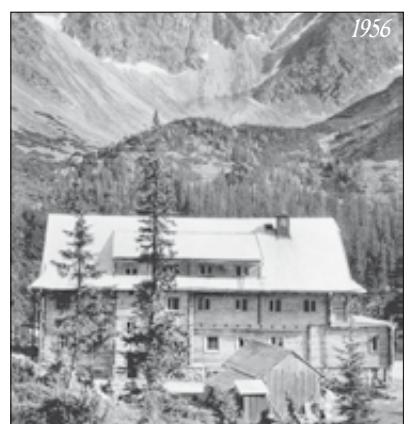
dve nočľahárne po 12 lôžkach, zasklenú verandu, ktorá slúžila aj ako nádzová nočľaháreň a samostatnú kuchyňu. Chatu obhospodarovali spočiatku len v lete, od roku 1929 aj v zime. V roku 1934 bola asi 20 minút pešej chôdze od nej postavená Ondrejova chata s kapacitou 34 osôb. Stálym hospodárom chaty bol Fero Sojček z Ružomberka, ktorý spravoval aj Ondrejovu chatu.

CHATA POD ROHÁČOM

*Útulňa pod Roháčom
(Demianov zrub),
okolo r. 1930*

1935

The first shelter in Roháče and the entire West Tatras was commissioned in 1883 by the groundkeeper of the Orava estate Alexius demian of Podbiel. The lodge, also its founder The Demian Cabin, could shelter around 20 tourists. In 1925 the Orava compossesorate donated the cabin to the Dolný Kubín Branch of the Czechoslovak Tourists' Club. The cabin was un-supervised except for the summer holidays, when it was operated by students. On 29 June 1934, a new cabin was opened below the original one, with two dormitories, another dormitory in the attic and a small room. The cabin could accommodate 36 people. The adjacent Demian cabin was converted into the manager's flat. The lodge was in permanent operation from 1935. The tenant was Mojmir Šlampa from Brno. The new lodge was erected by the Dolný Kubín Branch of the Czechoslovak Tourists' Club on the impetus of its president Ján Čatlak, and named in his honor, in 1937. All three lodges were burnt down on 9 December 1944. Shortly after the Second World War the Slovak Tourists' and Skiers' Club from Dolný Kubín built a new lodge, only a few meters from the burnt remains of the original one.



1956

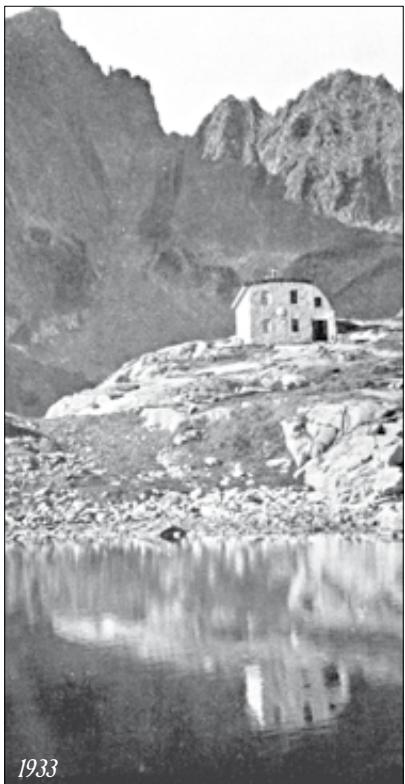
Prvú turistickú útulňu v Roháčoch a Západných Tatrách všobec, dal postaviť v roku 1883 horárik Oravského panstva Alexius Demian z Podbiela. La v útulni, volanej podľa jej zakladateľa aj Demianov zrub, mohlo nádzovo prenocovali asi 20 turistov. V roku 1925 daroval Oravský komposesorát túto chatku odboru KČST v Dolnom Kubíne. Chata bola turistom volne prístupná počas celého roka, iba v letných prázdninách tu hospodári了解 študenti. 29. júna 1934 otvorili pod starým zrubom novú chatku. Nový zrub mal na prízemí dve spoločné nočľahárne, v podkroví ďalšiu spoločnú nočľaháreň a malú izbu.

Spolu v nej mohlo prenocovali až 36 osôb. Vedľa stojaci Demianov zrub bol upravený na byt pre hospodára. Chata bola od roku 1935 v nepretržitej prevádzke. Chatárom sa stal Mojmir Šlampa z Brna. Novú chatu začal stavat dolnokubínsky odbor KČST z iniciatívy svojho predsedu Jána Čatlaka, podľa ktorého bola pomenovaná, v roku 1937. Pre vojnové udalosti ju dokončili až v roku 1941. Spolu so staršími chatami ju vypálili 9. decembra 1944. Krátko po vojne začal KSTL z Dolného Kubína stavať novú chatu, len niekoľko metrov od zhoreniska predchádzajúcej.

TÉRYHO CHATA



1932



1933



1942

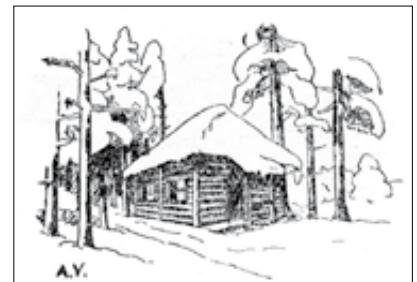
Téryho chatu postavili v roku 1899 podľa projektu spišskosobotského architekta G. Majunkeho, v blízkosti Piatich spišských plies vo výške 2015 m. Do užívania ju slávnostne odovzdali 21. augusta 1899. Chata bola poschodová, v prízemí mala kuchyňu, komoru, izbu správcu a miestnosť pre horských vodcov. Na poschodi mala jedáleň a štyri izby. Otvorená bola len v letnej sezóne. Chata od svojho založenia nesie meno banskoštavnického lekára Edmunda Téryho, ktorý sa zaslúžil o rozvoj tatranskej turistiky vo vtedajšom Uhorsku. Aj po prvej svetovej vojne zostala majetkom Madarského turistického spolku z Budapešti. Do správy KČST prešla po dlhých rokovaniach až 1. júna 1931. Do roku 1933 bola najvyššie položenou chatou vo Vysokých Tatrách. V roku 1935 namontovali v chate ústredné kúrenie. Od roku 1936 mala chata celoročnú prevádzku. V roku 1944

chatu spravovali slovenski vysokoškolskí študenti, ktorí tu počas povstania ukryvali poľských odbojárov, či ruských utečencov zo zajateckých táborov.

The Téry Lodge was designed by the architect G. Majunk from Spišská Sobota and built in 1899. It was opened to the public in a ceremony on 21 August 1899. From the very beginning the lodge bears the name of the physician Edmund Téry from Banská Štiavnica, a significant promoter of tourism in the High Tatras during the Hungarian Empire. The lodge came under the authority of the Czechoslovak Tourists' Club on 1 July 1931. Until 1933 it was the lodge with the highest elevation in the High Tatras. In 1935, central heating was installed and since 1936 it has been operated year-round. In 1944 the lodge was managed by a group of university students who hid Polish resistance fighters or Russian escapees from POW camps.



Okolo r. 1935



1938



Otvorenie útulne, 1928



Okolo r. 1930

V roku 1929 postavili pod Piargami ochrannú Úlehlovu útulňu. Nevelkú drevenú útulňu postavili Kreminčania pre lyžiarov zo Zvolena a Turčianskeho Sv. Martina

Bola zariadená len pre denný pobyt, vybavená riadom na varenie čaju a drevom. Poplatok za jednodňový pobyt bol v roku 1935 vo výške 1 Kč. Klúče mal Ing. J. Jureňa, riaditeľ mincovne v Kremnici.

In 1929 the Úlehla shelter was built below Piarga by the town of Kremnica. This small wooden shelter served the skiers from Zvolen and Turčiansky Sv. Martin. It was only open during the day, equipped with things to make tea and wood. The fee for a one-day stay was in 1935 1 CSK. The keys were kept by J. Jureňa, the director of the Kremnica mint.

*Smrečiny, 1935*

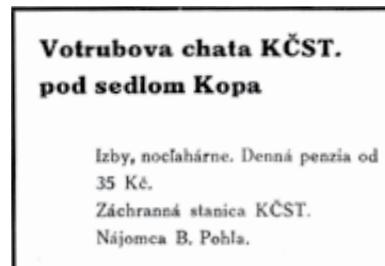
ÚTULŇA NA SMREČINÁCH

Útulňa KČST na Smrečinách je vo výške 1440 m pod Kráľovou holou. Poľovnícky domček bol prenajatý v r. 1934 od biskupskej správy v Hranovnici a prispôsobený turistickým potrebám. Neskôr ju odbor KČST v Liptovskom Hrádku od køúpil. Útulňa bola otvorená pre turistov aj lyžiarov, mala 4 miestnosti s kuchyňou a 15 posteli. Klúč bol uložený v blízkosti útulne u horára, ktorý ju aj spravoval.

The KČST shelter hut at Smrečiny is situated at 1,440 m, below Kráľova hoľa. Previously a hunting house, it was rented from the Bishop Administration in Hranovica in 1934, and adapted for the needs of tourists. Later, it was bought by a department of KČST in Liptovský Hrádok. The shelter hut was open for tourists and skiers to whom it offered four rooms with a kitchen and 15 beds. The key was kept with a game-keeper living nearby, who was also in charge of the hut.

*Chata na Smrečinách (L. Hrádok), 1938*

VOTRUBOVA CHATA

*Okolo r. 1925**Reklama, 1934**1935**1936*

The wooden shelter was erected with the aid of the Technical company of the 2nd Mountain Brigade in the years 1922-1923. The lodge was named in honor of the tactical defense strategy for the High Tatras, General Jan Votruba. After the settlement of borders in 1924, the army gave over the lodge to the Kežmarok Branch of the Czechoslovak Tourists' Club. After it underwent a smaller adaptation, there were efforts to rename it to Jánosík's Hut, but without response. The lodge was opened on 1 July 1924. It had 30 beds in two rooms. It was supervised in the months of June, July and August by two students, who provided food and refreshments. In 1932 a wooden annex was added housing a handsome dining room, two dormitories and attic rooms. The Votruba lodge was demolished after the Kežmarok Lodge on the shore of Veľké Biele Pleso was put into operation on 4 October 1942.

Drevaný útulňa postavila technická rota II. horskej brigády v rokoch 1922 - 1923 pod Predným Kopským sedlom, na severozápad od Veľkého Bieleho plesa a bezprostredne na juh od chodnika na Kopské sedlo vo výške 1614 m. Bola pomenovaná na počesť autora taktickej obrany Vysočkých Tatier, generála Jana Votrubu. Po právoplatnom ustálení hraníc v roku 1924, vojsko odovzdalo chatu kežmarskému Odboru KČST. Po menšej prestavbe sa ju - neúspešne - pokúsili premenovať na Jánosíkovu

chatu. Otvorená bola 1. júla 1924. V dvoch miestnostiach mala 30 lôžok. Spravovaná bola v mesiacoch jún, júl a august dvoma študentmi, ktorí poskytovali turistom občerstvenie a stravu, v zime bol klúč uložený u Bogdana Polu v Kežmarku. Roku 1932 ju podstatnejšie rozšírili o drevenú prístavbu s peknou jedálňou, dvoma nocľahárnami a manzardovými izbami. Votrubovu chatu asanovali v roku 1942, potom čo 4. októbra dali do prevádzky Kežmarskú chatu na brehu Veľkého Bieleho plesa.

ZBOJNÍCKA CHATA



1933



1935



1950

Roku 1907 postavila Štátne lesné správy v závere Veľkej studenej doliny vo výške 1960 m jednoizbovú kamennú polovnícku chatku a po menších stavebných úpravách ju o tri roky neskôr odovzdal turistickej verejnosti. Neútlmú, studenú a vlhkú budovu za Zbojníckym chrbtom prezývali polskí horolezci Márnicou (Truparnia). KČST ju v roku 1924 stavebne upravil, rozšíril a obsadił stálym hospodárom. Mala dve miestnosti a zastrešenú verandu. Prvým nájomcom bol Dežider Palkovič, ktorý obhospodaroval chatu v letných mesiacoch. V roku 1931 bola opravená plechová strecha a prestavaný sporák. Celoročne bola chata prvýkrát otvorená v sezóne 1933-1934. V roku 1935 prerobili dovtedajšiu kuchyňu na jedáleň a kuchyňu umiestnili v časti verandy. Chata

bola otvorená celý rok, mala spoločnú nočlaháreň pre 28 osôb, jedáleň, kuchyňu a hospodársku časť, kde bol aj byt chatára.

In 1905 the Forest Authority erected a single-room stone hunting lodge and after several minor adaptations opened it to the public. The uncomfortable, cold and humid structure behind Zbojnícky Chrbát was given the nickname The Morgue (Truparnia) by Polish tourists. In 1924 the Czechoslovak Tourists' Club enlarged and adapted the lodge and appointed a permanent manager. In 1935 the original kitchen was converted into a dining room and the new kitchen took up a portion of the verandah. The lodge was open year-round, it had a dormitory for 30 people, a dining room and a kitchen.



1934

ZOCHOVA CHATA

Prednet na stavbu Zochovej chaty dali členovia Klubu československých turistov v roku 1932. Pomenovanie dostala po Dr. Samuelovi Zochovi, prvom županovi Bratislavskej župy po vytvorení ČSR. Slávnostné otvorenie chaty sa konalo 30. apríla 1933.

Jednoposchodová chata s manzardami, postavená nákladom okolo 300 tisíc Kč, mala šesť miestnosti s 25 postelami a dve miestnosti pre spoločný noclah s 25 miestami. Chata poskytovala svoje služby celoročne. Počas 2. svetovej vojny bola chata poškodená. Opravil a znova ju zriadil Odbor KSTL v Bratislave v r. 1946. V roku 1948 prešla do správy Odboru KSTL v Modre.

The impetus for the construction of the Zoch Lodge came from the members of the Slovak Tourists' Club in 1932. The lodge is named after Dr. Samuel Zoch, the first president of the Bratislava District after the Czechoslovak Republic was established. The festive opening of the lodge took place on 30 April 1933. The single-story lodge with garrets, whose construction costs amounted to around 300,000 CSK had six guestrooms with a total of 25 beds and two dormitories with 25 beds. The lodge operated throughout the year. During the Second World War the lodge was damaged. It was repaired and refurbished by the Bratislava branch of the Slovak Tourists' and Skiers' Club (KSTL) in 1946. Since 1948 it has been managed by the Modra branch of the KSTL.



Okolo r. 1935



1938



1940



1942



1953

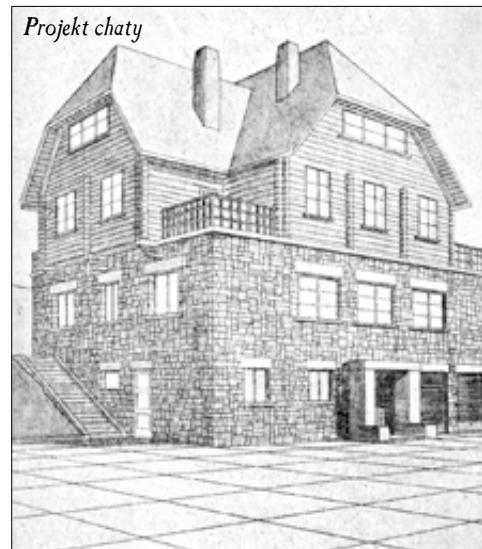
ŽIARSKA CHATA

Chatu postavil Odbor KSTL z Liptovského Mikuláša. Staviteľa ju umiestnili pod úbočím Prísluhom, na mieste bývalého salaša Pod Prísluhom. Hlavnú zásluhu na jej vzniku mal profesor zemepiszu a dejepisu na gymnáziu v Liptovskom Mikuláši Oldřich Nuska. Chatu stavali chlapci zo Žiaru pod vedením murárskeho majstra Jána Medlu z Okoličného, tesárske práce viedol Ján Šefranek z Trsteného. Plány chaty vytvoril projektant Juraj Povolný z Demänovej. Výstavba chaty, ktorá stála 400 tisíc korún bola dokončená v júni 1939. Otvorili ju 1. júla 1939. V suteréne sa nachádzala lyžiareň a dve spoločne nočlaháreň s 20 lôžkami. V nadzemných podlažiach boli dve jedálne, z ktorých jedna bola neskôr prestavaná na byt pre chatára, kuchyňa, desiat hostovských izieb spolu s 30 postelami. Umyvárne

mali teplú aj studenú tečúcu vodu. Svietilo sa petrolejovými a tlakovými lampami. V decembri roku 1944 ju Nemci vypálili. S výstavbou novej chaty sa začalo v roku 1946.

The lodge was built by the Liptovský Mikuláš Branch of the KSTL. The construction, which cost 400,000 CSK, was completed in June 1939. The lodge was opened on 1 July 1939. In the basement there was a storage room for skis and two dormitories with 20 beds. The aboveground floors had two dining rooms, one of which was later converted into a managers flat, a kitchen and 10 guestrooms with 30 beds. The washrooms had hot and cold running water. Petroleum and pressure lamps were used for lighting. In December 1944 the German troops burned the lodge down. The construction of a new lodge began in 1946.

HOLUBYHO CHATA NA JAVORINE



Projekt chaty

The foundation stone of the Holuby Lodge on Javorina was laid on 8 July 1923. The festive opening took place on 6 July 1924. The lodge was jointly erected by the Slovácko Tourist district in Uherský Brod and the Headquarters of the Czechoslovak Tourists' Club in Prague and designed by the architect J. Jirásek from Uherské Hradiště. The lodge had a restaurant, a verandah and nine rooms. The construction including the furnishings cost 360 thousand Kč. The tenant was J. Vostrel. The lodge burnt out on 6 December 1926. It was immediately replaced by a new lodge which was damaged and looted during the Second World War. After the War the lodge came under the authority of the Slovak Tourists' and Skiers' Club who invested in its repairs. The reconstructed lodge was put in operation on 28 September 1946. The tenant at that time was František Tichý, who had previous experience with managing a lodge in the Tatras.



Okolo r. 1960

Chata v hrebeni Bielych Karpat vo výške 948 m pod vrchom Veľkej Javoriny. Základný kameň chaty na Javorine položili 8. júla 1923. Slávnostne bola otvorená 6. júla 1924. Chatu postavili Turistická župa Slovácka v Uherskom Brode a Ústredie KCST v Prahe, podľa projektu staviteľa Josef Jiráška z Uherského Hradišťa. Mala reštauračné miestnosti, verandu a deväť izieb. Výstavba chaty so zariadením stála 360 tisíc Kč. Prvým nájomcom chaty bol J. Vostrel. V noci 6. decembra 1926 vypukol v chate požiar, ktorý ju úplne zničil. Už v roku 1927 začala výstavba novej chaty. Stavba bola zadaná podnikatelovi ing. Jáchymkovi. Nová chata sa v pôdoryse podobala starej, ale bola prispôsobená novým požiadavkám. V suteréne bol vstup, vestibul, schodisko, 2 garáže, 2 miestnosti pre personál a pivnice. V prízemí miestnosť pre lyže, 2 kúpelne a záchody na strane severnej, na strane južnej hala a veľká jedáleň. V prízemí sa nachádzala aj reštauračná kuchyňa so špajzou, prípravňou, predsie-

ňou so zvláštnym vstupom na dvor a vlastným záchodom pre personál, ďalej byt reštaurátéra, na podeste medzi poschodiami záchody. Na I. poschodi bolo 10 dvojpostelových izieb. V podkroví boli tri spoločné nočlahárne. Do chaty bola zavedená voda a rozvedená po chate a sice do kuchyne, záchodov, kúpelní, garáži a chodieb. Chata bola až po prvú poschodie z kameňa a tehál, schodisko až na povalu bolo ohňovzdorné. Stropy nad suterénom ako aj všetky podesty a stropy hál boli zo železobetónu, I. poschodie a podkrovie zrubové s trámovými stropmi. Počas druhej svetovej vojny bola chata poškodená a vydrancovaná. Po vojne prevzal chatu do majetku KSTL, ktorý financoval aj jej rekonštrukciu. Chata bola rekonštruovaná firmou Cyril Vlček, staviteľ, Uhorský Brod, na základe ponuky podanej podľa rozpočtu KSTL. Rekonštruovaná chata bola opäť odovzdaná do prevádzky 28. septembra 1946. Nájomcom bol v tom čase chatár František Tichý, ktorý svoje chatárske skúsenosti ziskal v Tatrách.

Z D R O J E

Periodiká:

- Krásy Slovenska 1921 – 1950
- Časopis turistů 1918 – 1950
- Zimní sport 1924 - 1925

Literatúra:

- Bohuš, Ivan ml.: Tatranské chaty. Tatranská Lomnica, 2007.
- Bernát Lubomír: Z dejín zjazdového lyžovania v Turci 1900 – 1975, Vrútky 2004
- Cesty slovenskej turistiky. Bratislava, 1999.
- Lutonský, Alois: Chaty, útulne, noclahárne a podniky Klubu slovenských turistov a lyžiarov v roku 1949. Liptovský Sv. Mikuláš, 1949.
- Padesát let Klubu československých turistov 1888 – 1938. Praha, 1938.
- Petrik, Borislav: Tatry starým objektívom. Bratislava, 1997.
- Správa o činnosti Klubu slovenských turistov a lyžiarov v roku 1947. Knižnica SZTK – MTK v SR.
- Správa o činnosti Klubu československých turistov za rok 1931. Knižnica SZTK – MTK v SR.
- Weider, J.: Päť rokov chatárom. In: Terchová: roč. 6, 1995, č. 11 – 12, s. 6 – 7.
- Internet

Vydavateľ:

Slovenské združenie telesnej kultúry – Múzeum telesnej kultúry v SR

Zostavil: Viliam Karácsony

Grafické vyhotovenie: Peter Buček (Artwell Creative, s.r.o.)

Vydanie: Prvé

Bratislava, 2009

ISBN 978-80-970298-5-2

